

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ד' אייר תשפ"ב | דף היומי בבלי: יבמות נט | דף הכולל: כתובות ה.
דף היומי בהלכה: מסעיף ג' עד תחילת סימן כ"ג.
מוסר: חפץ חיים - כלל י' אות ה' עד אות ז'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער הבטחון פרק ג' 'וטרדת הנפש להקדים' עד 'והעלה אשר בעבורה חייב הבורא'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

"יותר לא אזרוק עליך פצצות", הבטיח הדיין לראש הממשלה | המורה שהבריח ילדים ממחנה העולים בבית-ליד | מהו הסימן לזכור באילו שבתות מתחילים מחזור חדש של פרקי אבות? | 2395

על דא ועל הא

**"שמעתי ביום השואה שמישהו אמר, שכעת
אנו בטוחים שעוד שואה לא יכולה לבוא, כי יש
עצמאות ויש מדינה. מה הקשר?? וכי בגלל שיש
עצמאות ומדינה הגויים שונאים אותנו פחות?"**

האדמה. וכי זהו אדם נורמאלי? וכי יש לך שיגעון גדול מזה, לחשוב שאפשר לעשות את זה? אפילו האמריקאים במלחמת העולם השנייה, לא הצליחו למחוק את יפן מעל פני האדמה. הם בסך הכל הרסו שתי ערים, וארה"ב מדינה אדירה. "תכניות כאלה נולדות במוח של ילדים קטנים. כך ילדים מתבטאים. הדיבור עצמו, הוא כבר מסוכן. אבל אם היו מנסים לעשות זאת... וכי יש לך סכנה גדולה מזו? הרי אם עכבר קטן יאמר שיש לו שיני ברזל וינסה להרוג את הדוב ואת האריה, היינו חושבים אותו למשוגע. היה פעם מקרה כזה, שקטן כל כך יצא נגד הדוב, אבל אותו קטן אמר על עצמו: 'אני קטן, אני כלום לא'. היה זה עם גליית הפלשת, שהיה אדם מטריאלי ואמר: 'את מי שלחו נגדי? הרי בדו קרב רגיל שולחים ענק נגד ענק, וכאן שלחו נגדי ילד ננס', ואמר לדוד: בא גש אלי לרגע, את בשרך אני קורע, אני מיד מועך אותך כמו כלום. אמר דוד המלך: 'נכון, אתה צודק, כשאתה בחרב ובחנית החשבון שלך נכון, אבל אני... אני בא בשם אלקי ישראל. מצד עצמי אני כלום לא. ואם האלקים מינה אותי לתפקיד, להילחם נגדך, אז הקב"ה יותר חזק ממך'. "הלכתי לבית הכנסת המרכזי, ובדיוק הגיע יהודי שהמשיך

בימים אלו של השנה נהג הגר"י אדלשטיין זצוק"ל, לבקשת חלק מתושבי רמת השרון, לדבר בעניינא דיומא ולהתייחס בהשקפה תורנית צרופה לאירועים והתאריכים שמציינים במדינת ישראל. אחת משיחותיו אלו הובאה בגיליון 'גאון יעקב' (קדושים תשע"ט; מתוך ספר 'גאון יעקב'), ובה מדבר הגר"י זצ"ל בין השאר על תפיסת הביטחון האמתית הראויה ליהודי מאמין, במקום ביטחון של רהב וכזב הנשען על אמונה דמיונית ב'כוח ועוצם ידי'.

"...במשך השנה שמענו דיבורים על הסכנה האיראנית. כאילו שאין מספיק מתח מהסכנה היומיומית, מאלה המתקראים פלשתנים, איננו יודעים אם הם אלה שמגזע הפלישתים הקדמונים או לא, מי יודע... הרי סנחריב בלבד את כל העולם. הסכנה היא יום יומית והמתח גדול. ועם ישראל הוא עם חכם ונבון. אבל יש 'חכמים גדולים' שרוצים לפתור בכח עצמם את הבעיות. הקב"ה אומר, וכי אתם מנהיגים את העולם? תנו לי לפתור את הבעיות.

"ואיך פותרים את הבעיה האיראנית? אמר אחד מן 'החכמים' - לנו יש מספיק נשק שאפשר איתו למחוק את איראן מעל פני

שנפצע היה השר הדתי היחידי משה חיים שפירא, שנלחם שכן יהיה חינוך דתי. דווקא הוא. מאז אותו מקרה כבר אי אפשר לזרוק פצצה שם, עשו קיר מזכוכית חסינה. והאם המצב תוקן?... זה אותו הדבר כמו הפצצה על איראן שרוצים לזרוק".

אגב הוסיף הגר"י וסיפר: "אחד מבני החבורה הזו שזרקה את הפצצה, היה כשרוני מאוד. כשרצה לאחר שנים להיות דיין, בן גוריון הטיל וטו, ולא הבינו למה, כי הוא עבר את כל מבחני הדיינות. בן גוריון אמר: 'הוא רצה להרוג אותי בפצצה שזרק, וכי אני אעשה אותו דיין?!'. היה לו לבן גוריון מידע על כל אחד ואחד... אותו רב ביקש פגישה אישית עם בן גוריון והוא שכנע אותו. בן גוריון היה חריף בשכלו, והוא השתכנע שעוד פעם הוא לא יזרוק פצצה..."

"ביקר פעם אצל החזו"א אדם שהיה חכם גדול, רבי יואל טייטלבוים, האדמו"ר מסאטמאר. הוא אמר שצריך במצב כזה לברוח למדבריות. אמר לו החזו"א: אכן, צריך לברוח למדבר, אבל המדבר הוא לא רק כפשוטו, המדבר של הנגב או מדבר יהודה או המדבר באמריקה. המדבר הוא מקום של מסגרת בתוך מקומות הטומאה. להקים שם מקדש, עוד מקווה ועוד מקווה, ללמד תורה לילדים, עוד תלמוד תורה ועוד ישיבה. אלה הם המקומות שבונים את עם ישראל. כך נלחמים עם הכוחות שמתנגדים לקדושה.

"אנו אומרים כעת כמו שאמרו חנניה מישאל ועזריה (לנבוכדנצר), 'את מלכא', אם למסים וארנוניות - את מלכא, אתה מלך. ואם לפגוע בשום דבר בעניני יראת שמים, אז אתה וכלב שווים (רמב"ם, הל' דעות פ"ו ה"א ב ג; תנחומא, בהעלותך ט'). אנו נוהגים בכבוד. מצאנו גם באליהו הנביא שנהג כבוד באחאב הרשע שעבד עבודה זרה, ואליהו לא מרד בו ולא זרק פצצות.

"בשנת תש"ח הייתה מידת הדין מתוחה, ואנו אין לנו מפלט אלא באבינו שבשמים. כמו שאמר היהודי מפרס שפגשתי... 'אני כל כך רגוע'. כמו שאמר דוד המלך: 'אם לא שויתי ודוממתי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי'. 'כגמול' - ילד גמול שרק עכשיו יונק וכעת מתחיל להיגמל, לאכול משהו. כך 'כגמול עלי נפשי' - אנו תינוקות, והתינוק לא מפחד, כי הוא יחד עם אמו. גם אנו יחד עם הקב"ה, וכמו שהתינוק יודע שאמא אוהבת אותו, כך אנו עם הקב"ה. אנו נמצאים בארץ ישראל, לא בורחים. אנו נמצאים כאן עם הקב"ה.

"שמעתי ביום השואה שמישהו אמר שכעת אנו בטוחים שעוד שואה לא יכולה לבוא, כי יש עצמאות ויש מדינה. מה הקשר?? וכי בגלל שיש עצמאות ומדינה הגויים שונאים אותנו פחות? הוא בעצם אמר כל כך נכון: למרות שיש שנהא כל כך גדולה מאז שיש עצמאות, וסכנת השואה יותר גדולה - כי שנאת אומות

בדרכו לבית כנסת סמוך. הוא יהודי שהגיע מאיראן, הוא לא נמצא הרבה שנים בארץ. שאלתי אותו: מה אתה אומר על האיראנים? הוא היה כל כך רגוע. 'שטויות', הוא אמר, 'אנחנו עם של הקב"ה ואנחנו נמצאם תחת הכנפיים שלו. הכל שטויות, איראן או אמריקה. אנחנו עוסקים בשלנו, הולכים לבית הכנסת ומתפללים להקב"ה'. הוא היה כל כך רגוע".

בדבריו התייחס הגר"י זצ"ל גם לגישה מוטעית של 'כוחי ועוצם ידי' בתוך המחנה פנימה, לגורמים שונים שניסו בשעתו להתעמת באופן כוחני מול השלטונות החילוניים.

"הדבר מזכיר לי, שבתחילת השלטון של תש"ח-תש"ט היו גזירות קשות להעביר על הדת. ממש גזירות. כל מי שלא רשם ילדים לבית ספר של אפיקורסות, לא קיבל כרטיס עבודה, והתוצאה הייתה יכולה להיות שימות ברעב. היתה אשה אחת שהתנדבה ללכת למחנה של עולים חדשים ללמד את הבנות שיש אלקים. לא הכניסו אותה. היו גם פעילים שניסו ובאמת גם הצליחו והצילו אלפי ילדים.

"בבית-ליד היה מדריך מטעם הסוכנות, שאלו שמינו אותו לתפקיד לא ידעו שהוא יהודי ירא שמים. הוא עבר את המבחנים שלהם והיה מורה בתוך מחנה העולים בבית-ליד. יום אחד הוא בא לישיבת פוניבז' מבוהל. הוא אמר לבחורים שהילדים שם במחנה העולים הם ילדים תמימים, שלא מבינים כלום, ומחנכים אותם בצורה נוראה, מלמדים אותם כפירה ואומרים שעם ישראל שמר על עצמו בחוץ לארץ ולכן הניח תפילין, אבל בארץ ישראל לא צריך את כל זה, לא צריך להניח תפילין ולאכול כשר, וכך גם המורות היו מלמדות את הילדים. אותו מורה היה מזועזע כשהוא הגיע לפוניבז'.

"שאלנו אותו: 'מה אתה מציע?' הוא אמר שהוא מבפנים מתוך המחנה יעשה תעלה תחת הגדר. 'אתם תבואו בלילה, ואני אדבר עם ההורים שרוצים להציל את הילדים שלהם, ומי שרוצה להציל את הילד שלו הילד יזחל מתחת לגדר'. יומיים לאחר מכן, בא לישיבת פוניבז' והביא אתו עשרים ילדים, חלקם לאחר גיל בר מצווה. הם אמרו שהם לא התפללו שם תפילת מנחה, כי שם כמובן אין מנחה, אין שום דבר, 'לא נותנים לנו בבית הספר להתפלל'. ראיתי את הילדים שאומרים בישיבה קדושה, קדוש קדוש... באיזו דביקות אמרו קדושה. וכך המורה הזה הציל ילדים רבים בשקט בשקט. היו הורים שהתחננו: תוציאו אותם, תוציאו את הילדים.

"היו שחשבו ששלטון כזה, צריך לצאת נגדו. ובשביל זה התארגנה קבוצה של 'ילדים' חריפי שכל ואמרה: 'אנחנו נפוצץ את בניין הכנסת והכל יהיה בסדר'. הם הכינו פצצה כזו, שכשמתפוצצת היא רק פוצעת ולא הורגת, אינני יודע כיצד זה יתכן. וכשבאו חברי הכנסת לדיונים, בתוך הדיון על נושאי החינוך התפוצצה הפצצה. ומי נפצע? רק אדם אחד נפצע - היחיד

גדולה יותר ויותר - אבל אנו רגועים, כי אנו נמצאים יחד עם אמא שלנו. שכינה לא זזה מארץ ישראל. 'כגמול עלי אמו', אמא שבשמים..."

העולם יותר גדולה; יותר גויים ויותר אומות שונאים אותנו, בכל מקום בעולם; בכל שלושת הדתות של העולם, הנצרות, האסלאם והאלילים, במזרח הקרוב והרחוק, כולם שונאים אותנו שנאה

חדשות דרשו

ביום ראשון השבוע: חברי 'קניין ש"ס' של 'דרשו' נבחנו על 840 דפי גמרא שנלמדו מתחילת מחזור הדף היומי החדש ועד היום

הרה"ח ר' אהרן כהן ביקר באחד ממוקדי המבחן ומתאר את אשר ראו עיניו

840 דפי גמרא... הוא אפילו לא השלים שאלתו, נותן לי להבין ולקלוט מיד. אין מצב. במבחן הזה הוא חייב להשתתף...

לבסוף, ברוך השם הכל הסתדר על הצד היותר טוב, אבל סיפור זה צץ ועלה בזיכרוני. כמנסה להסביר ששעת המבחן עצמה, לא היא הסיפור הגדול כאן, אלא מונח וטמון פה חודשים, שבועות, ימים, שעות והרבה דקות מצטברות של עמל ויגיעה, מסירות ועקביות, נחישות ועקשנות, החלטיות ונמרצות, וכמובן כשלה מצטרפים הרבה תפילות וסייעתא דשמיא לזכות להגיע לרגעים נעלים ונשגבים שכאלו.

וכך זכו הם להגיע ולהשתתף במבחן הרביעי מתחילת המחזור הנוכחי ב'דף היומי'; השולחנות נקיים, מלאים בדפי מבחנים לצד קופסאות עטים ובקבוקי מים מינרלים אישיים, ופשוט, קופצים ושוחים בים-התלמוד-בבלי כפשוטו בלי משלים. בתשעים שאלות מסכמות ומחדדות על 840 הדפים הראשונים שבש"ס, מסכתות; ברכות, שבת, עירובין, פסחים, שקלים-ירושלמי, יומא, סוכה, ביצה, ראש השנה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה, כשאליהן מצטרפת מסכת יבמות עד דף מז: אותה למדו רק בחודש האחרון בעיצומם של ההכנות לחג הפסח...

בעיניים בורקות ובפנים ערניות מעיינים הם בשאלה, חושבים שוב האם אכן לזה נתכוון השואל, והאם יש להוסיף. העט שבידם מתנועע בקצב המחשבות, הלך ושוב, ישר והפוך ולפעמים מתעגל בתנועה סיבובית המצטרפת לעיתים לחיוך מאיר המתפשט על פניהם, ואז בתנועה מהירה העט נשלח להשלים משימתו בקודש, להעלות עלי כתב את התשובה ביסודיות ובבהירות. וכך, שאלה אחר שאלה, דף אחר דף, מסכת אחר מסכת...

נעמדתי בצד הדלת, מעביר מילים עם הרכז הנוסף הרב אברהם יצחק דונט מנווה יעקב, ואז כשהנבחנים המאושרים מגיעים להחזיר את המבחן המלא, פניהם המאושרות מעבירים בלא מילים את התחושה המשכרת של יינה של תורה כמוכנים לקיים דברי הגמרא בפסחים סח: המונחים בוודאי בזיכרונם: "רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה, ותלי וקאי בעיברא דדשא ואמר: חדאי נפשאי, חדאי נפשאי, לך קראי לך תנאי".

שלטי הכוונה "מבחן קניין ש"ס - דרשו" ניבטו מכל פינה מורים את הדרך לנבחנים החשובים.

"צריך להיות שלט; זהירות. כאן מטפסים"... היו אלו שני מכרים שהתקדמו יחד להשתתף במבחן, כשהראשון הגיב בחיוך בהצעה אישית משלו: "זהירות. זה ממכר"... כשהוא מבהיר: נכון, שזה בהחלט טיפוס, רק לפני חצי שנה נבחנו על 630 דף וכעת אנחנו כבר ניגשים למבחן על ה-840, אבל מבחינתי ה'ממכר' מורגש פה יותר. בבת-שחוק של הסכמה נכנסו לתמצת ולאסוף את פרי עמלם. אשריהם ואשרי חלקם.

אלו הנבחנים היום על 840 דף הם כבר כאלו שמצליחים וזוכים בדרך כלל להמשיך ולהתקדם עד ההצלחה הגדולה והנשגבה של ידיעת הש"ס כולו - הקדים ואמר לי הרה"ג רבי ישראל ליוש שליט"א אחראי מערך מבחני 'הדף היומי' ב'דרשו', בדרכי לראות ולחוות מקרוב במבחן הגדול, כשאני לעומתו עדיין מנסה לתמצת ולהגדיר בקרבי; ש-מ-ו-נ-ה-מ-א-ו-ת-ו-א-ר-ב-ע-י-ם-ד-פ-י-ג-מ-ר-א, מלווה בשאלת השאלות שמנסרת את העולם היהודי בלחש וברחש, בהערכה ובהערצה בלתי מוסתרת; איך עושים את זה?!

התקדמתי ונכנסתי לתוככי בית המדרש הגדול דחסידי בעלזא בירושלים, פינת יקרת לתורה ולתפילה שכעת זוכה לארח בתוכו מעמד נורא זה. ואז כשאני רואה את הרכז המסור הרב הלל קורפו צף בזיכרוני הטלפון בחודש שבט.

היה זה לפני שלשה חודשים, יום עמוס היה מאחורי ומלפני, כשמספר בלתי מזוהה הזכיר לי בשלישית על רצונו במשהו. צלצול חזרה הניב את השאלה הלבבית שלא השאירה אותי אדיש. היה זה אחד מחברי מסגרת 'קניין ש"ס' מאשדוד שהוריו שיחיו גרים באירופה, כשברוך השם התקדמה השנה והגיעה השעה, אחר ארגון מלאי הטפסים והאישורים, לממש את התכנית לשהות בצל חג הפסח ביחד עם בני המשפחה אצל הסבא והסבתא מחוץ לארץ שכל כך הרבה ראו זה-את-זה בתמונות...

סע לשלום, איחלתי לו ברכתי ברכתי הדיוט. כן, אבל יש לי בעיה, הרים את קולו בתגובה, אני כעת צריך לסגור כרטיסים, ויש לי רק אופציה לחזרה ביום ראשון ל' ניסן, ביום המבחן הגדול על

את החומר, כך שהחלטתי להקדים את המאחר.
למה כוונתך? נזעקנו שנינו. "פשוט, מלפני שנה למדתי-
במהירות בכל יום 7 דפי גמרא, כשכמובן המשכתי כסדר בלימוד
היומי בהבנה ובסדרי השינון והחזרות, אך בהחלט הרווחתי ריענון
מקורי לצד ראיית מושגים בש"ס, דבר שבהחלט הרבה פעמים
סייע לי בהבנת גמרות וכדומה". נאלמתי בתדהמה אך חברו היה
זה ששאל: "מתי יהיה סיום הש"ס?" כשהתשובה הפתיעה אותנו
בחזקה: "איי"ה השבוע ביום ששי אזכה לסיים, כשבשבת אקיים
סיום הש"ס בבית..."

לסיום, נהיה חייבים לפחות בקצרה להזכיר את העומדים
מאחרי ההצלחה, שברור שבלעדם לא יכלו חברי מסגרת 'קניין
ש"ס' להגיע ליום הזה, הלא הם, נשותיהם ובני ביתם העומדים
לצידם ובצידם, כשבוודאי שותפים-מלאים הם בזכיות עמל
ויגיעת וידיעת התורה. אין בידינו האפשרות לתאר ולהקיף את
מלוא הכח והמח הנדרשים מבני ביתם של הנבחנים שליט"א, אך
נביא בכאן מכתב ככתבו וכלשונו שהגיע בשבוע האחרון למערכת,

בתקווה שיהיה זה אות לציון גבורתם ומסירותם הנעלית;
"רצייתי להגיד תודה. אני אשתו של --- ראייתם אותו לפני
כמה שנים, ב"ה בביתנו נעשו שינויים, כמו לחתן ילדים שזה עוד
שלב שדורש המון, גם העזרה בערב פסח ירדה מצד הנשואים,
כמובן שכולם עכשיו בחופש בחורים בוגרים, לראות את כולם
בפסח מטיילים ועכשיו מנצלים את השבוע האחרון של בין
הזמנים לטיולים... ואני ככה... בעלי יותר ויותר לחוץ, יותר ויותר
נעלם מהבית והרבה יותר בבית הכנסת..

"אני מודה שכן קיבלתי עכשיו משבר, הרגשתי שדי אין לי
כוחות, אבל פשוט קראתי עכשיו שוב ושוב את השיחה והריאיון
שפרסמתם בעבר איתו, ואז אמרתי לעצמי אין מצב שאני מפריעה
לו, אם הצלחתי לשרוד ככה כמה שנים, הקב"ה יזכה ויתן לי
כוחות גם עכשיו, על כך תודתי שתזכו בעז"ה להגדיל תורה
ולהאדירה. ישר כוח".

"המבחן היה מיוחד ממש", מתקרב נבחן עם הדפים בידיו,
"ממש א מחייה", מנסה הוא להוציא בפה את הרגשתו. "היו
אולי כמה שאלות קשות, אבל ברוך השם", נשמע הוא מאושר
בסיפוק אדיר, "בפירוש אני מרגיש שידעתי יותר טוב מהמבחן
הקודם", כשהוא ממשיך ומשתף בהתלהבות: "ברוך השם, הפעם,
התכוונתי יותר טוב, השקעתי טוב בשינון וחזרות". אחר אתנחתא
קצרה מוסיף הוא בהתלהבות: "בעזרת השם, היום בערב אני
מתחיל בתכנית חדשה לקראת המבחן הבא, אולי אז אני כבר
אדע 100%", מעז הוא להביע את רצונו הפנימי, כשבצעדי גיל
ממהר הוא לביתו. אולי בניסיון להשלים השעות הרבות שבוודאי
החסיר בחודשים האחרונים לכבוד המבחן הזה.

"אני יכול לקחת שני בקבוקים?" הפטיר אחד אחר שהחזיר
המבחן. "בוודאי", החזיר לו רבי הלל בחיוך. "פשוט, אני רוצה
להביא משהו לילדים בבית". נראה שמנסה בעוד משהו לשתפם
ביומם הגדול, היום בו זכו ואבי משפחתם נבחן על קרוב לאלף
דפי גמרא.

"אני יכול לצאת לכמה דקות אוורור?" ניגש נבחן חסיד
בעלזא ושואל בעדינות, כשהוא מפטיר ומגלה: "כעת באולם
למטה יש מבחנים להוראה, כשברוך השם נבחנתי שם על הלכות
ברכת הפירות, כך שאני צריך קצת אוויר"... אחר עשר דקות נראה
חוזר בשיא המרץ ממשיך במלחמתה של תורה...

"מה התכנית החדשה שלך", נשאבתי לשיחת תלמידי חכמים
מוחץ לחדר, כשהלה מפרט: "בעזרת השם, מהיום אסכם ואתמצת
בכתב כל לימוד, באופן מיוחד הנראה לי אישית כתועלת ליזכרון
לאורך זמן". בהיסוס מה מגיב לו חברו: "בעוד כמה שנים כדי
להצליח, נצטרך לסיים בכל שנה את כל הש"ס, נראה לי שכדאי
שנעשה את זה כבר עכשיו". למה כוונתך? התערבתי 'בטעות'
בשיחה, כוונתך ללמוד שמונה דף כמו רבי חיים קנייבסקי זצ"ל?
חיוך עלה על פניהם, אך הוא המשיך בטבעיות ומפרט: לפני כשנה
חשבתי לעצמי, הרי כדאי לזכות חייבים לחזור לפחות בכל שנה

הסיפור היומי

**תוך כדי שיחתי עם הגר"ג הוניסברג
שליט"א, התעורר מרן זי"ע וקרא לו. הגר"ג
השאיר את הטלפון פתוח, ונותרתי על
הקו ושמעתי את הדו שיח ביניהם...**

אחד מתלמידי מרן הגר"ח זי"ע מגולל עובדות על עוצם התמודתו ועמלו בתורה

פתוח, ועמדתי על הקו ושמעתי את הדו שיח ביניהם. שמעתי
שרבינו זיע"א מבקשו שיעזור לו לקום ממטתו כדי ללכת ללמוד,
והגר"ג אומר לרבינו בתחנונים: "סבא הלך לישון רק לפני חמש
דקות, ואולי ימשיך לישון", ורבינו לא התייחס ואמר לו: "לקום!".
אמר לו הגר"ג, אולי אני אעזור לסבא להסתובב לצד השני להמשיך

על מידת ניצול הזמן של מרן הגר"ח זצ"ל יש סיפורים אין
ספור, והנני רוצה לספר רק עובדא אחת מיני אלף. פעם אחת
דיברתי בטלפון עם נכדו די"נ הגר"ג הוניסברג שליט"א, וזה היה
לפני שנים בודדות בעת זקנותו של מרן זיע"א. מרן זצ"ל ישן אז,
ותוך כדי השיחה התעורר וקרא לו. הגר"ג השאיר את הטלפון

של התוס', ופתח כמה גמרות כדי למצוא את אבידתו הכי יקרה שיכולה להיות, ולכן לא יכול היה להכניס אליו אף אחד. ונתן לי להציץ לחדר וראיתי את מרן יושב עם כמה גמרות חלקם בסטנדר וחלקם על השולחן, ויושב רכון עליהם בשקיעות עצומה ובטרדה גדולה למצוא את אבידתו, אשרי עין ראתה זאת.

והתפרסם בזמנו, שפעם אחת שאלו למרן היכן נמצא מדרש מסוים, וזה היה באמצע קבלת קהל, ומרן עצר את הקבלת קהל וחיפש אחר המדרש עד שמצאו, והגר"י זילברשטיין שליט"א שאל אותו אח"כ מדוע לא המתין מלחפש עד אחר הקבלת קהל, כדי שלא להטריח אנשים להמתין, וענה לו מרן: אם יש דבר בחז"ל שאינני יודע, אינני ראוי לענות תשובות לאנשים... שהרי חשב שיש כזה מדרש ובתחילה לא מצאו.

באחת ההזדמנויות שהייתי אצלו ואמר לי להוציא ספר לאור, ילדות היתה בי, ואמרתי לו שראיתי שמרן הסטייפלער אמר להרב (היינו לבנו מרן ז"ע) כשהלך לישיבה כשהיה בחור, שלא יחבר מיד חיבורים, אלא קודם יגמור את הש"ס ורק אח"כ יחבר חיבורים, ואמרתי למרן מדוע הוא מזרז אותי להוציא ספר, הרי קודם כל צריך אני לגמור את הש"ס ורק אח"כ להוציא ספר. ומרן הזדעזע ממש עד עמקי נפשו (בניגוד לכל הפעמים שקיבלני בחביבות יתירה כמו שקיבל את כל מי שבא לפניו, בכל זאת בפעם הזאת היה רציני מאד ומירתת כוליה גופיה, כיון ששמע את הדבר הכי גרוע שיכול לשמוע, שעומד לפניו אברך שלא סיים את הש"ס), ואמר לי: "אתה לא גמרת את הש"ס? עם הארץ!" (והעביר את אצבעותיו על הפנים שלי כפיוס בעלמא על מה שאמר, אך עדיין היה ברצינות גדולה). ובאותה שעה ישב על הכסא קצת באלכסון, ושוב הרים עצמו לישב על הכסא בטוב כשהוא ברצינות, והרים קולו ואמר: "רחמנא ליצלן, עמרצים! רחמנא ליצלן עמרצים!"

ואח"כ דיברתי עמו סדרת שאלות בענין דין כתיבת ס"ת, אבל הוא עד סוף השיחה היכן שיכולה להשחיל ענין זה - דיבר על זה. שאלתי איזה שאלה בענין הנ"ל והוא קטע באמצע ואמר: "אבל לגמור את הש"ס אתה מחוייב על פי דין", וכן "אבל את הש"ס אתה חייב לגמור", והיה המחזה לחרדת אלוקים לראות מושגים אמיתיים שהיו פעם נכסי צאן ברזל, והוא ראה שישנם אנשים שנשכח אצלם לגמרי ר"ל.

(מצבת חיים)

לישון, ורבינו אומר לו: "כבר ישנתי בשביל כל הצדדים"... ואז רבינו אמר לעצמו: "עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך" וזרק את השמיכה מעל גופו כאומר 'עכשיו קמים'. ונחרדתי לשמוע איך שמרן בזקנותו ותשישותו הלך לישון כדי לאגור כח, ולאחר חמש דקות כבר קם ומתגבר כארי להמשיך בתלמודו.

וראיתי שסיפר ר' ישעיה אפשטיין, שפעם אחת היה אצל רבינו, כשהיה תשוש מאד מאד, והרגיש שהשינה מתגברת עליו וחשש שלא יחזיק מעמד, וביקש מר"י עט ודף וכתב את הפסוק הנ"ל והניחו מול עיניו כדי לחזקו שלא ירדם...

וסיפר לי ידידינו ר' מאיר הרשקוביץ שליט"א מכולל פוניבז', שזכה להיות אצלו בש"ק ויקרא ט' אדר השני תשפ"ב, ימים ספורים לפני פטירתו, ומרן ז"ל היה שרוי בחולשה גדולה ובאפיסת כוחות, וישב ולמד משניות מסכת טהרות, וכהרגלו עבר עם ידיו עם ההזמנה הידועה על תיבות המשנה, וכך עבר ולמד את משניות טהרות, ובחולשתו הגדולה נרדם כל כמה שניות, אבל התגבר כארי בכוחות שהיו בידו "לחטוף" עוד וללמוד, וישב ועבר כמה שורות ונרדם, והתעורר שוב וחטף עוד משנה וכן הלאה. ותיאר עוד, שהיה בכזו חולשה, שכשגמר דף דפדף לדף אחר, ומיד אחרי הדפדוף נרדם שוב בעוד שידו עם ההזמנה עדיין נשאר בדף הקודם, וכשהתעורר המשיך הלאה.

עוד ראו אצלו את היוקר הגדול שנתן לכל ידיעה וחלק בתורה יותר מאלפי זהב וכסף, שאם לא זכר דבר בתורה לא היה לו מנוח עד שמצא את "אבידתו" היקרה מפז, ואספר עובדא אחת: פעם אחת סיכמתי עם ידי"נ הגר"ה לבוא למרן לשאול שאלות, וזה היה אחר הצהריים לאחר שקם משנתו לפני שעלה לקומה השנייה ללימודו כשעה או חצי שעה לפני מעריב. ובאתי למרן והמתנתני זמן רב, וזה לא היה דבר רגיל, כיון שזה היה זמן שלא היו אנשים וגם היה מסוכם מראש שאבוא לדבר עמו.

והנה ידי"נ הנ"ל יוצא אלי לאחר זמן מה ואומר לי: תחכה, אולי עוד מעט תוכל ליכנס, וכך המתנתני הרבה זמן, ומידי פעם יצא אלי ואמר לי אולי עוד מעט. וזה היה מוזר ונדיר מאד שיהיה כן. עד שהזמן התמשך מאד עד למעריב, ואז יצא אלי הגר"ה ואמר לי שהוא מאד מתנצל, אבל קרה פתאום דבר שלא היה שייך להכניס כעת אנשים, שבדרך שעלה לקומה שניה בא אליו אחד ושאל שאלה, ורבינו אמר לו שתוס' מדבר על זה, ובא להראות לו את התוס' ולא מצאו, ולא מצא מנוח לנפשו שלא זכר מקומו המדוייק

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

עובדא ידענא בראש ישיבה שביררו אצלו על בחור שלמד אולי שעתיים ביום, ובכל זאת שבחו מאוד ומנה מעלותיו אחת לאחת, שהוא טוב לב וחכם ולמדן וכדו'. ותמהתי על כך מאד, איך אפשר לשבח בחור כזה ולא לחוש לגניבת דעת הבריות?

”יש קונה עולמו במילה אחת” | מתוך שיחת כ”ק מרן אדמו”ר מתולדות משה שליט”א

את החודש? והאם יש לי פרנסה וכדו’?
דברים כאלו יכולים לקרות רק באדם שאין לו שום מחשבה
קודם הדיבור אם לדבר.

ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, מה שמצוי כהיום בקרב בני
עמינו כפי שענינו רואות, שכשמגיע מישהו לברר על בחור
בישיבה, מונים לו כל החולשות של הבחור באופן שהשיוך
בוודאי יורד מן הפרק, ובאמת איני יודע מאיזה סיבה נוהגים כך,
אם זה מפני שנראה להם שאם הלה אינו מוצלח כמותם, הוא כבר
בחור חלש בלא ערך, או מפני שקיבלו על עצמם מאותה שעה
להיות אנשי אמת שלא יוציאו מפייהם דבר שקר חלילה וחס...
או שמא עיניהם צרה בשמחתו של פלוני שיתארס קודם להם,
או לחילופין אינם יודעים פשוט שצריך להגיד את המעלות. וכי
בשופטני עסקינן?

ואוי לאותה בושה וכלימה לאלו הנוהגים כן, כי זה פשע בל
יכופר, כי נעשה לשונם לשון רמיה העושה פירוד בין הדבקים
להתרחק מהקב”ה, כידוע למביני מדע.

ועובדא ידענא באיזה ראש ישיבה שהצביע לפני מישהו על
איזה בחור שלמד אולי שעתיים ביום [וגם זה לא ברור לי] ובכל
זאת מצא דברים לשבחו ומנה אותם אחת לאחת, שהוא איש טוב
לב וחכם ולמדן וכדו’, ותמהתי על כך מאד, איך אפשר לשבח
בחור כזה שמצב לימודו גלוי וידוע כל כך לעיני השמש, ולא לחוש
לגניבת דעת הבריות? אך הוא נענה לי: הוא מתפלל בכל יום, והוא
ירא שמים, ולומד כמה שעות ביום, האם זה לא בחור טוב? לא
מגיע לו שידוך? ואגב לימים נתעשר אותו תלמיד והיה תורם רבות
לישיבה לאות הכרת הטוב.

והדרך הנכונה להתנהג היא כפי שאמר מורי ורבי הרה”ק
רבי רפאל זצ”ל מקאשוי, כי כששואלים אימפרמצי”א על בחור
בעניני שידוכין וכדו’, צריכים למצוא את הצד הטוב שבו, שאין
לך אדם שאין לו חלקי הטוב, וח”ו לומר על אדם דבר לא טוב,
ורגיל היה לומר במאמר העולם, על הפסוק: ‘כִּי בְּאֶפְסֹס הִרְגוּ אִישׁ’
[בראשית מט, ו], שבא לרמוז שלפעמים על ידי הבעת ותנועות
הפנים ומשיכת האף, יכולים לקלקל יותר מן הדיבור.

וגדולה היא מדת החסד שהיא ראש לכל המדות הטובות,
ועלינו לדעת שמצוה גדולה הוא לכל אחד ואחד לדבר בשבחו של
חבירו, והיא היא המצוה של ואהבת לריעך כמוך, וכפי מה שדרש
רבי עקיבא מה דעלך סאני לחברך לא תעביד [שבת לא.], ולא זו

שלמה המלך אמר: ‘יש בוטָה כְּמִדְקָרוֹת תָּרַב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים
מִרְפָּא’ [משלי יב, יח]. החכם בא בדברים טובים וניחומים במתק
שפתיים לעורר הלב, מה שאין כן היפך החכם, שבדבריו הבוטים
פוצע את נפש האדם פציעה מרובה אשר לפעמים אינה מעלה
ארוכה.

אם היו האנשים יודעים ומבינים גודל הקלקול שאפשר לגרום
ע”י מילה אחת שלא במקומה, היו מתאמנים באמנות השתיקה
כל החיים. כי אילו אדם היה עוצר לרגע אחד להתבונן אם לדבר
ואיך לדבר, לא היה מדבר כך.

תיאר לפני אברך אחד: בהיותי בחור מבוגר ביותר [כיום הוא
כבר מבוגר ומשיא את ילדיו], היה פעם איזה כינוס בישיבה,
ונאספו ובאו כל בוגרי הישיבה משנים עברו, ואז שאל אותי חברי
מקדם ומאז בתמיהה: מה, הנך עוד בחור בישיבה? נו, חבל על
הזמן. כבר לא תהיה חתן...

לשמע דבריו אלה, נעשיתי מיואש לגמרי, ונהפכתי לשבר כלי,
ולא הייתי יכול לישון בלילות כמה שבועות, ומי מדבר מללמוד,
שבקושי פתחתי גמרא... וזה היה שפיכות דמים של ממש, וכי
יוכל הלה לרחוץ בניקיון כפיו? והאמת, שההוא לא נתכוין לומר
לו הדברים כפשוטם, אלא אמרם בדרך צחות, כאשר היה במצב
רוח מרומם בבואו לפגוש את חבריו משנים קדמוניות. והאמירה
היתה בוודאי בלי מחשבה ולבטח לא חשב עליו שום רע, שהרי
היו ידידים, והיתה זו רק פליטת פה מבלי משים, אך אעפ”כ חדרו
הדברים בליבו של זה כחץ המנקב את טרפו.

לא ניתן להיות ‘ערליכער יוד’ מבלי שיחשוב קמעה קודם כל
דיבור ודיבור שיוציא מפיו. כי בפיקוח נפשות ממש עסקינן.

ומוכרחני לספר עובדא באברך אחד שנסע בערב שבת עם
משפחתו מעיר מגוריו לירושלים, ואותו ערב שבת היה לו יום קשה
ומייגע מאוד עד שהצליח להתארגן עם ילדיו הקטנים, ובסופו של
דבר הגיע לירושלים כל עוד רוחו בו סמוך מאוד לכניסת השבת -
חצי שעה לפני הדלקת נרות.

כשנכנס לבית המדרש, צעק אחד לעברו [באמצע שיר
השירים], האינך מתבייש להגיע לעיר חצי שעה לפני הדלקת
נרות? האם לא ידוע לך שיש איסור מהרבנים לנסוע אחר חצות
היום מחוץ לעיר? ואותו אברך נפגע מאוד ולא היה יכול להירגע,
שאחרי מה שעבר עליו במשך היום עוד קיבל גם בזיונות כאלו,
ופנה אל המתלונן בתמיהה - כלום שאלתני פעם האם אני גומר

זצ"ל, שפעם הבחין בבחור אחד שלא הלך לו בשידוכים, ונכמרו רחמיו עליו לאחר שלא ראה סיבה ראויה שלא ירצו בו, והחליט לעשות מעשה - קרא לו וביקש ממנו ללמוד איתו בחברותא, וראה זה פלא כי לא חלפו ימים מועטים והצליח ה' דרכו ומצא את זיווגו, לאחר שכולם סיפרו עליו שהוא החברותא של הרבי... ועל אחת כמה וכמה חובה כפולה ומכופלת עלינו להיות מאלו שמעוררים חבריהם במילות טובות ומעודדות בכל עת לומר גוט ווארט לרעהו, כי לפעמים במילה טובה מרומם את נפש חברו באופן שאין לשער, ובפרט בימינו אלה שהנפשות חלושות, שאז כל מילה שנעניק לזולת בחיוך ובמאור פנים הרי היא כהצללת נפשות של ממש.

חבר טוב יכול להעלות את חברו למדרגה גדולה מה שלא יכול לעשות אף אחד אחר. ובפרט כשהשעה צריכה לכך, שאז ישנו משנה חשיבות לזה שמשיב את נפש בעליו למקומה. בזמננו קשה מאוד לאנשים להגיד מילה טובה לחברו וכמעט שלא רואים דבר כזה שאחד יחזק את חברו, ובפרט כשרואה שחברו מתחיל להצליח ולהתעלות, חושש שע"י שיאמר לו איזו מילה טובה, יתעלה הוא מעליו ויהיה יותר ת"ח ממנו. ורק כשהוא נהפך ממש למסכן ודל אונים, אז נזכרים לחזקו ולרוממו, ואז זה כמעט וחבל על הזמן. ומי שיש בו מדעת קונו עליו להתאמץ ולהשתדל במצוה רבה זו ולצורך גבוה כי מצות לאו ליהנות ניתנו.

ופלא הדבר, שהרי יש קונה עולמו במילה אחת לבדו לזכות את האדם להאיר לו את הקירבת אלקים ואת יהדותו ושכל המצות והמעשים טובים של חברו יזכרו לזכותו, ועם כל זה אין האנשים מתייחסים לדבר זה כדבעי, ואין זה כי אם חסרון בידיעה שבדבר זה מדבק האדם את עצמו לבוראו וכמדתו של הקב"ה מה הוא רחום וכו'. ועל האדם ליתן דעתו ולבו כמה כוחו יפה של דיבור טוב על האדם כי תועלתו מרובה היא שאין לשער ואין לתאר.

(מעובד מתוך קונטרס 'משולחן מלכים' - שיחות ומאמרים שנאמרו בקודש פנימה מפני כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א)

בלבד שידבר בשבחו, רק עליו להגזים במעלתו במדה יתירה, כדי שיתעורר בזה לב השומע.

וכדרך מה שאומרים בשם צדיקים, שהמסבב על פתחי נדיבים לצורך דבר מצוה, יכול הוא להגזים בתיאור המקרה - שלשמו הוא מבקש את נדבתם, בשביל לפתוח את לב הנותן, כי באמת הנותן רוצה ליתן, אלא שאינו יכול לתת רק לאחר שיפתחו לו את הלב. וכן הוא הענין אצל שידוכים, שדרך העולם ליהנות משמיעת שבחים ומעלות על המדובר אפי' שהם משערים שההוא מפליג ומגזים קצת בהם, כי על ידי זה נמשך ליבם יותר אל ההצעה ומתלהבים ממנה בשמחה ובחדווה יתרה.

וכבר אמרתי לפרש בדרך צחות, הכתוב: 'צַעְקוּ נְה' שְׁמַע וּמְכַל צְרוֹתֵם הַצִּילֵם' [תהילים לד, יח], דלכאורה יש לבאר למה לנו לצעוק הרי הקב"ה שומע תפילת כל פה גם בקול נמוך ובדיבור יפה, וכמרגלא בפומיה דאינשי "האסטו שוין פארבירט מיט גוטענס!" - האם כבר ניסית בטובות? וביארתי זאת עפ"י מעשה שהיה עם בחור שדיברו בו נכבדות, וההורים אמרו לשדכן שאפשר לברר על הבחור אצל הראש ישיבה דשם והמגי"ש, והוסיפו לאמור שהם מחשיבים אותו מאוד מאוד.

אך לפלא היה שכל השידוכים שהציעו לו ירדו תיכף מעל השלחן, ואחר בירור שמע האב שכל האנשים הללו שביררו על אודות בנו בפני ראש הישיבה, לא התפעלו בכלל ממה ששמעו מהראש ישיבה דשם, משום שהיה עונה להם בפשטות - הוא בחור מצוין, תלמיד חכם, יש לו חן בעל מידות טובות וכדומה, אולם לא הגביה קולו כדרכנו: "אה! זה בחור ממש ממש להפליא!", וזאת משום שסגנון דיבור כזה לא היה דרכו של אותו ראש ישיבה, שהיה אומר את האמת בפשטות גמורה בלי הרמת קול והתלהבות. וכך הוא גם בבי"ד של מעלה, שצריך לצעוק שיכנס באזניים, ועל כן יפה היא הצעקה גם בעת התפילה.

ובגודל מעלת הדבר לעזור לאיש יהודי לבנות ביתו ולהקים דורות, יש לנו ללמוד ממה ששמענו על הרה"ק רבי שלמה מבאבוב

ענינא דיומא

כמה פעמים מסיימים את מסכת אבות במהלך שבתות הקיץ? ומהו הסימן שעל ידו ניתן לזכור באילו שבתות מתחילים מחזור חדש?

אחד מתלמידי מרן הגר"ח זי"ע מגולל עובדות על עוצם התמודתו ועמלו בתורה

במקורות הקדומים מצינו שהמנהג היה לומר בכל שבת את כל חמישה הפרקים, כמובא ברמ"א (או"ח סי' רצב, ב). ויש שכתבו הטעם, כיון התשובות סי' מה ו) שמנהגנו לקרות מסכת אבות וגומרים כל הפרקים בשבת במנחה, והברייתא של קניין תורה (הנקראת גם פרק ששי) המתחלת בלשון 'שנו חכמים' לא אמרו. והגאונים רב

מנהג ישראל לומר בשבתות הקיץ לעת מנחה פרק אחד ממסכת אבות, כמובא ברמ"א (או"ח סי' רצב, ב). ויש שכתבו הטעם, כיון שמשנה רבינו נפטר באותו זמן, לכן ציוו חכמים שנעסוק במסכת אבות, מפני כבודו של משה רבינו שקיבל תורה מהשי"ת בסיני ומסרה ליהושע והיה המתווך בין הקב"ה ועם ישראל.

השנה - כשנשארו רק ג' שבועות ולא יספיקו לסיים עוד פעם את כל המסכת - נוהגים לשנות כל שבוע ב' פרקים. וטעם מנהג זה נמצא ב"ילקוט מעם לועז" (פתיחה למסכת אבות), כיון ששיערו חכמים שכל אדם חייב ללמוד המסכתא לכל הפחות ד' פעמים כמו שמצינו אצל משה רבינו שלימד תורה לישראל ד' פעמים ולכן נוהגים ללמוד מסכת אבות ד' פעמים בשבתות הקיץ. ומצינו בספרים סימן כיצד לזכור מתי מתחילים מחזור חדש באמירת פרקי אבות. שהנה אחר פסח אין צריכים סימן, כי מיד בשבת הראשונה מתחילים לומר פרקי אבות, ואחר כך הסימן הוא 'נפש' - פרשיות נ'שא פ'נחס ש'ופטים, שבהן מתחילים עוד מחזור ("ספר המחכים" עמ' 27). וסימן זה הוא רק בשנה רגילה, אבל בשנה מעוברת אין מתחילים בפרשיות אלו. אבל המהרי"ל מביא הסימן של 'נפ"ש', כסימן מתי מסיימים את פרקי אבות, דהיינו: בפרשת נשא מסיימים מחזור ראשון, ובפרשת פנחס מסיימים מחזור שני ובפרשת שופטים מסיימים בשלישית. ויש שכתבו שדברי המהרי"ל מבוארים ביותר בשנה מעוברת, שאז הסימן הוא לסיום הסדר של פרקי אבות.

להארות והערות ניתן לפנות למכון "המנהג"
במייל: hamenhog@gmail.com

סעדיה גאון ורב שר שלום גאון כתבו שהמנהג לומר אף הברייתא של קניין תורה בכל שבת, וכן היה המנהג במדינות בבל ספרד ופרובינצא. אולם ב"ספר המנהג" כתב, שהמנהג הטוב לשנות פרק אחד בכל שבוע ולא כל הפרקים בשבת אחת, וכן נתפשט המנהג בכל המקומות, שלא לומר כל שבוע כל מסכת אבות, וכמו שכותב הרשב"ץ (בספרו "מגן אבות" פרק ה כו) שהמנהג בצרפת לקרוא בשבתות בין פסח לשבועות כל שבוע פרק אחד, ולכן הכניסו גם הברייתא של קניין תורה, כיון שיש ו' שבתות בין פסח לחג השבועות, וכן מבואר ב"פירוש רבינו יוסף בן נחמייאש". ויש שנהגו לקרוא ב' פרקים בכל שבת (ספר "כל בו"), ובספר "מנהגים ישנים" מביא שיש מקומות שבתחילה אומרים פרק אחד בכל שבת ולאחר שסיימו מסכת אבות פעם אחת, אזי בפעם שניה אומרים ב' פרקים בכל שבת עד י"ז בתמוז. וכן היה גם המנהג באשכנז, כפי שכותב המהרי"ל שבפעם שניה אומרים ב' פרקים בכל שבוע, והוא מוסיף שיש נוהגים שבפעם שלישית אומרים ג' פרקים ביחד.

נפ"ש - נשא פנחס שופטים

המנהג הנפוץ הוא, שאומרים כל שבוע פרק אחד, ולפני ראש

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

האדם בהתנהגותו יכול 'לעודד' את הסובבים אותו להמשיך ולספר לו סיפורי רכילות, וכן להיפך, הוא יכול לגרום להם להימנע מכך

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

החפץ חיים מביא מספר דוגמאות לאיסור אבק רכילות, שהכלל העולה מהן הוא - איסור לספר דבר מה שפלוני אמר או עשה, אף שאין בדבר זה כל גנות, אם מכל מקום הדברים עלולים להביא לתרעומת בלב השומע כלפי אותו פלוני. אחת הדוגמאות היא: אדם שמבקש טובה מחברו והוא אומר לו שאינו יכול לעשות זאת, לא יאמר לו: "והרי פלוני סיפר לי שעשית לו טובה זו". משום שבכך מתעוררת תרעומת בלב השומע על אותו פלוני, מדוע סיפר על הטובה שעשה עמו, ובגלל זאת אינו יכול להשתמט עכשיו מהמבקש.

ודוגמה נוספת: המשבח את ראובן בפני שמעון שותפו על שנתן לו הלוואה או צדקה וכדו'. יש להיזהר בכך, משום שעל ידי זה יכול לגרום תרעומת בלב שמעון על כך. ואף יכול לגרום בכך היזק לראובן או מחלוקת בינו לבין שותפו. ב'ביאורים ומוספים' מזכירים בהקשר לכך גם את איסור אבק לשון הרע - סיפור שבח על אדם בסיטואציה שיכולה לגרום שהשומעים יתעוררו לדבר

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים (הלכות רכילות כלל ח סעיפים א-ב) עוסק החפץ חיים באיסור אבק רכילות. ב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו' מזכירים את דברי הגמרא הידועים שאין יום שאדם ניצל בו מאבק לשון הרע ורכילות, ואת ביאורו של המסילת ישרים שהסיבה היא משום שלרוב דקותו של איסור זה אין בני אדם מכירים אותו, וישנם דיבורים רבים הנראים קלים ורחוקים מרכילות, עד שאין בני אדם מעלים בדעתם שיש איסור בדבר.

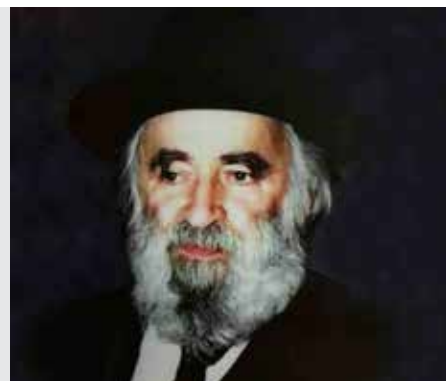
נשמע מייאש... אולם ב'ביאורים ומוספים' מביאים על כך את דברי ה'חפץ חיים' במקום אחר, המסביר שכוונת הגמרא היא שבסתמא, ללא לימוד, אי אפשר להינצל, אבל מי שנותן עיניו ולבו ורעיונותיו לזה, יכול להינצל. אם כן, יש עצה. וזו אכן מטרת הלימוד ב'חפץ חיים', להביא למודעות את המכשולות הטמונות בכל מיני סיטואציות יומיומיות שאנו נתקלים בהן, וכך לדעת להיזהר מהם.

שהיא בפני רבים, ובדרך כלל מרבים בשבחם? ב'ביאורים ומוספים' מביאים על כך הסבר (בשם שו"ת לחפץ בחיים), שכפי שכתב המהרש"ל שרק לגבי חברו יש הקפדה על סיפור שבחו, אך על רבו בוודאי מותר, מפני שכל תלמיד מחוייב לספר בשבחו ואין בו קנאה, כך הדין לגבי חתן, כיון שמצווה לשבח, ואם כן אין בו קנאה.

בגנותו. התנאים שבהם אסור לדבר בשבחו של אדם הם: (א) בפני שונאו. (ב) ברבים. (ג) להרבות בשבחו. אך באופנים אחרים, אדרבה, נאמר בגמרא שמי שהשמועות עליו טובות מותר לשבח, והמשבחו ינוחו לו ברכות על ראשו. מכך עולה שאלה מעניינת: כיצד מותר לשבח חתן וכלה בדרשה,

דקה מתוקה - 60 שניות מרתקות על הדרך היומית

יבמות דף נט

מה היה המו"מ בין הגר"ח קרייזוירט זצ"ל לחותנו, לגבי הצלת בני הישיבות שגלו מפולין לליטא?

לילף אלמנה אלמנה מתמר

ביבום. יוצא מן הכלל המקרה של מתו אחיו מחמת מילה, גם אחיו קיימו מצות מילה, ולמרות זאת מתו, א"כ במקרה זה הוחזקה הסכנה גם במקום מצוה - שוב אין אנו יכולים לפטור עצמנו בהבטחת 'שומר מצוה'.

"אירועי הזמן אף הם מלמדים אותנו" - הקיש רבי חיים שהוחזקה כעת סכנה אף במקום תורה, ויש להימלט מכאן מה שיותר מהר.

"חשיבה זו מובילה אותנו צעד נוסף: אין צורך שתוחזק הסכנה פעמיים במקום מצוה, אלא אפילו הוחזקה הסכנה פעמיים - אחת שלא במקום מצוה ופעם אחת במקום מצוה - יש להימנע מן הפעולה המסוכנת.

"והסברה נותנת כן, כיון שהוחזקה הסכנה בשתי פעמים, שוב יש להימנע מפעולה זו, מה תאמר שזכות המצוה תגן בפעם השלישית? הרי אגלאי מילתא בפעם אחת שבכגון זה לא הגנה המצוה.

"לפי"ז תתיישב גם קושית החכם צבי (סי א') כיצד פסק הרלב"ח (סימן לו, וכן הוא בנדוע ביהודה קמא אה"ע"ז סי' י') שקטלנית מותרת ביבום, והרי יהודה דחה את תמר כלתו, לאחר שמתו שני בעליה, באומרו "שבי אלמנה בית אביך עד יגדל שלה בני כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו", ופירש רש"י (ולהלכה הסכים עמו גם הרמב"ן) שיהודה לא התכוון לאפשר לה להתייבם לשלה בנו מאחר 'שמוחזקת היא זו שימותו אנשיה' הרי שקטלנית אסורה לייבום.

"אלא שלפי האמור ניחא, תמר הוחזקה פעמים כקטלנית, והרי נישואיה השניים לאונן היו גם הם במצות ייבום ואיגלאי מילתא שאין כוחה של המצוה להגן מפני סכנתה, לפיכך נאסרה על שלה".

[סופה וסערה כרך ב' ניסן תשע"ד בני ברק עמ' 20]

בחורף ת"ש, בעת שבחורי הישיבות שבפולין נמלטו לליטא, היה ביניהם בחור עילוי שגדל בקראקא וגלה לקובנה, הלא הוא הגאון החר"ף רבי חיים קרייזוירט זצ"ל שנודע לימים כרבה הנערץ של אנטוורפן.

כרבים אחרים התרוצץ רבי חיים בין הקונסוליות, בניסיון למלט את בני הישיבות מפני חורשי הרעה. חמיו הגאון רבי אברהם גרודז'ינסקי, מנהלה הרוחני של ישיבת סלבודקה, לא אהב זאת, הוא חשש מהסתבכות וניסה להניא את חתנו מרעיון הגירה לאי קורסאו שבסמוך לאמריקה, באומרו: "זכות התורה וודאי תגן עלינו".

התשובה שקיבל מחתנו רבי חיים היתה שנונה: "כבר לפני שנים דחיתי את הטיעון הזה", אמר החתן. "בעודי נער צעיר, הראו לי את תשובתו של רבי לוי בן חביב, שעל אף שאשה קטלנית אסורה להינשא, מותרת היא ביבום.

"נימוקו מקורי, אשה זו אמנם הוחזקה שבעליה מתים, אבל היבם הרי מקיים מצוה דאורייתא ומקים שם לאחיו המת, וכבר הובטחנו ש'שומר מצוה לא ידע דבר רע' (קהלת ח, ה) אין אפוא חשש שהמצוה תסכן את חייו.

"נשאלתי", סיפר רבי חיים, "הרי הלכה מפורשת היא: אשה שמלה בנה ראשון ומת מחמת מילה, מלה גם השני ומת מחמת מילה - הרי הוחזקה שבניה מתים מחמת מילה ולא תמול השלישי, הרי שלמרות שברית מילה היא מצוה דאורייתא חוששים שהתינוק ימות, לאחר שכבר שני אחיו מתו מחמת מילה, ולא סומכים על הבטחת 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', האם נעלמה מעיני רלב"ח הלכה זו?

"השבתי על כך תשובה ניצחת: אכן אפילו הוחזקה הסכנה - בטוחים אנו בכוחה של המצוה להגן, מסיבה זו קטלנית מותרת

האם מותר להיכנס עם הטלית לבית הכסא?

להיכנס לבית הכסא עם הקיטל, אף אם נכנס לשם רק כדי לקחת איזה חפץ, וכדומה.

והבגד הלבן שנוהגים בכמה קהילות ללובשו בימים הנוראים, המכונה 'תלאט' - אינו נחשב כבגד המיוחד לתפילה, אלא כבגד המיוחד לימים נוראים, ומותר להיכנס עמו לבית הכסא.

[שו"ע כא, ג, ומשנ"ב יד; ביאורים ומוספים דרשו, 8, 10 ו 11]

מותר להיכנס עם 'טלית קטן' לבית הכסא, בין כשלובשו מתחת לבגדיו, ובין כשלובשו מעל לבגדיו. אולם, ראוי שלא להיכנס לבית הכסא עם 'טלית גדול', כיון שהיא מיוחדת רק לשעת התפילה.

והבגד הלבן שלובשים ביום הכיפורים, המכונה 'קיטל' - יש אומרים שמותר להיכנס עמו לבית הכסא, אבל צריך לפושטו לפני עשיית צרכיו; ויש שפירשו בדעת המשנה ברורה, שראוי שלא

עם איזה בגד של ציצית ראוי על פי הקבלה לישון בלילה?

אף בלילה, ומשום כך יש מעלה בשינה עם הציצית בלילה. אולם, יש שכתבו, שאף לדעת הראשונים הסוברים שבלילה אין חובת ציצית כלל, סגולת השמירה של הציצית קיימת בבגד, מחמת שמקיימים בו את המצוה ביום.

ויתרה מזו, יש שכתבו, כי על פי הקבלה די בלבישת בגד ציצית המיוחד רק ללילה, למרות שהוא פטור מציצית לכל הדעות.

[שו"ע כא, ג, ומשנ"ב טו; ביאורים ומוספים דרשו, 12; וראה משנ"ב יח, ג]

מותר לישון עם 'טלית קטן', אך יש מהראשונים שכתבו, שנהגו שלא לישון עם טלית קטן, מפני כבוד המצוה. וכן נהג החזון איש. ויש שכתבו, שהסיבה שנמנע מלבישת בגד הציצית בלילה, היא כדי שבגד זה יהיה מיוחד רק ליום.

ולדעת האריז"ל, על פי הקבלה, יש לישון בלילה עם טלית קטן. ויש מגדולי האחרונים שביאר, שהאריז"ל פסק כדעת הראשונים הסוברים שבגד המיועד ללבישה ביום, חייב בציצית

בחזר בר מצוה שמניח תפילין בפעם הראשונה בחייו - האם יברך שהחיינו?

ראוי לברך שהחיינו על פרי חדש, וכדומה, ולכוון גם על הציצית, או התפילין. ומי שקנה תפילין חדשות, לכל הדעות אינו מברך שהחיינו; אבל המקבל תפילין חדשות במתנה, מברך שהחיינו.

ובפעם הראשונה שמקיים את מצות ציצית, או מצות תפילין - יש אומרים שמברך שהחיינו, ויש חולקים, וראה במקורות.

[שו"ע כב, א, משנ"ב ב, וביה"ל ד"ה קנה; ביאורים ומוספים דרשו, 1 ו 4]

על 'טלית גדול' חדשה, יש לברך 'שהחיינו', כדין בגד חדש; אבל על 'טלית קטן', אין לברך שהחיינו. ואם קנה טלית ללא חוטי ציצית, יברך שהחיינו בשעה שקושר את החוטים; ואם אדם אחר קושר עבורו את החוטים, יברך בשעת הלבישה הראשונה.

ואם קשר חוטי ציצית חדשים בטלית ישנה, וכן מי שעשה לעצמו תפילין חדשות - לא יברך שהחיינו; ויש אומרים שצריך לברך, ולכן,

* חפצי מצוה, כגון חוטי ציצית, שופר ולולב, שקוימה בהם המצוה, והם עומדים לשימוש נוסף למצוה, אסור לעשות בהם שימוש אחר מלבד המצוה, משום שיש בכך בזיון למצוה.
* חפצי מצוה שאינם עומדים לשימוש נוסף - לדעת השולחן ערוך, מותר להשתמש בהם, ואף להשליכם לאשפה. ולדעת הרמ"א, אסור להשליכם לאשפה.
* בגד ציצית, אינו נחשב לחפץ של מצוה כחוטי הציצית, ולאחר שהוסרו ממנו החוטים, מותר לכל הדעות להשליכו לאשפה; אולם, אסור לעשות בו שימוש בזוי שיש בו משום פחיתות כבוד למצוה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מה הקשר בין חמש מאות האנשים שנהרגו בשושן לעשרת בני המן?

David Cohen Flash90

שבו נתלו הם על העץ.

ובשעת ה'מרוצה' של קריאת השמות בנשימה אחת, יש לשיב לב שהקריאה תהיה מתוך הכתב, ולא בעל פה מתוך הזיכרון; וכמו כן, בקריאת האות ו' מהמילה "וַיִּזְתָּא", יש להאריך מעט, ולא לקוראה בחטף.

[שו"ע תרצ, טו, ומשנ"ב נד; ביאורים ומוספים דרשו, 47]

את שמות עשרת בני המן שבמגילה, כולל המילה "עֶשְׂרֵת" שלאחריהם, יש לקרוא - לכתחילה - בנשימה אחת, כאות לכך שכולם נתלו כאחד על גבי העץ, ומתו בבת אחת. ונוהגים לקרוא בנשימה אחת החל מהמילים "חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ", כיון שחמש מאות איש אלו היו פקודיהם של עשרת בני המן, שהיו שרי חמישים, וכל אחד מהם היה ממונה על חמישים איש מתוך חמש מאות אנשים אלו שנהרגו בשושן באותו היום.

הלוח היומי

ד' באייר | ר' יוסף דב בער ב"ר יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, אב"ד בריסק וסלוצק, ב' בית הלוי

ביום זה בשנת תש"ח נפל גוש עציון בידי הלגיון הערבי, כאשר במהלך הקרבות נהרגו מאות מתושבי הגוש הי"ד, ע"י ערבים צמאי דם.

יארצייט:

תנ"ח: ר' יעקב ב"ר אהרן ששפורטס זצ"ל, ר"י כתר תורה ועץ חיים-אמסטרדם, רב קהילות הספרדים בלונדון ועוד, ב' עדות ביעקב, תולדות יעקב, ציצת נובל צבי ועוד.

תנ"ב: ר' יוסף דב בער ב"ר יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, אב"ד בריסק וסלוצק, ב' בית הלוי.

תשי"ד: ר' משה דוד ב"ר יוסף שלמה זלמן אסטרייכר זצ"ל, אב"ד טשימפא, מונקטש ועוד, ב' תפארת אדם (על השו"ע).

תשד"מ: ר' שמואל אליהו ב"ר שאול ידידיה טאוב זצ"ל, האדמו"ר ממודז'יץ, ב' אמרי אש.

י"ט לעומר

יארצייט הגאון רבי יוסף דב הלוי ב"ר יצחק זאב סולובייציק - ה"בית הלוי" מבריסק
זהירות יתירה מלצער יתומים

בעל ה"בית הלוי" בסוף ימיו נשא אישה אלמנה שהיו לה בנים ובנות מבעלה הראשון, בכל פעם שהיה נדמה לו שאחד מילדיו מצער את אחד מילדי האלמנה, צעק: "א - יתום!" והיה מעניש ביותר את ילדיו שציערו את אחד מילדיה.
(עובדות והנהגות לבית בריסק ח"א עמ' נא)

נשתדל לנהוג בזהירות יתירה כלפי יתומים ואלמנות ונזהר מאוד שחלילה לא יגרם להם על ידינו שום צער

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il